

*Заболотна Т. В.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання**Університету Григорія Сковороди в Переяславі**<https://orcid.org/0000-0003-1407-1283>**Савчук В. І.,**старший викладач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання**Університету Григорія Сковороди в Переяславі**<https://orcid.org/0009-0001-6407-2463>*

ВІДТВОРЕННЯ ФУТУРИСТИЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Р. БРЕДБЕРІ)

Анотація. Стаття присвячена дослідженню лінгвокогнітивних та перекладознавчих, фонетичних особливостей відтворення футуристичної картини світу в українських перекладах творів Рея Бредбері. Актуальність зумовлена необхідністю глибокого аналізу стратегій перекладу науково-фантастичної літератури, де авторська уява формує унікальний концептуальний простір, що вимагає не лише лінгвістичної точності, а й збереження специфічної атмосфери «ретро-футуризму».

У дослідженні визначено, що футуристична картина світу Р. Бредбері базується на синтезі технологічного прогресу та глибокого гуманізму. На матеріалі роману «451 градус за Фаренгейтом» та збірки «Марсіанські хроніки» проаналізовано ключові компоненти цієї моделі світу: футуроніми, антропоморфізовані описи техніки та метафоричні конструкції. Особливу увагу приділено перекладацьким трансформаціям, що використовуються для передачі авторських неологізмів, таких як «Seashells», «The Mechanical Hound» або «The Thimble Radios».

Нами встановлено, що основний виклик для перекладача полягає у відтворенні технічного світу Бредбері. Аналіз показує, що найбільш ефективними стратегіями є семантична модуляція та стилістична компенсація, які дозволяють зберегти поетичність мови оригіналу, не втрачаючи при цьому термінологічної чіткості вигаданого майбутнього. Доведено, що переклад футуристичних образів вимагає від перекладача врахування конотативного значення слів, оскільки техніка у Бредбері часто виступає символом відчуження або прихованої загрози.

Окремий розділ статті присвячено відтворенню сенсорної та кольорової палітри майбутнього. Встановлено, що перекладачі часто вдаються до лексичних доповнень, аби передати специфічні «металеві» чи «скляні» характеристики футуристичного пейзажу, що є критично важливим для цілісного сприйняття тексту українським читачем. У висновках підкреслюється, що адекватне відтворення футуристичної картини світу залежить від здатності перекладача знайти баланс між збереженням чужорідності фантастичного світу та його емоційною доступністю. Окрему увагу приділено фоносемантичному аналізу тексту, оскільки футуристична картина світу Бредбері є синестезійною. Досліджено методи відтворення авторського звукопису (алітерацій та ономапої), що моделюють акустичне середовище майбутнього – від стерильного шелесту

автоматизованих систем до зловісного механічного дзижчання. Виявлено, що збереження фонетичного малюнка оригіналу є ключовим для передачі емоційної напруги та сенсорної переконливості художнього простору.

Ключові слова: стратегії перекладу, футуроніми, наукова фантастика, антропоморфізм, лінгвокогнітивний аспект, трансформація звуконаслідування, алітерація, асонанс.

Проблематика дослідження. Проблематика дослідження у запропонованій статті є багатогранною, оскільки вона лежить на перетині когнітивної лінгвістики, перекладознавства та поезики наукової фантастики. порушується питання як перекладачів стати «співавтором» майбутнього, створеного Бредбері, щоб україномовний читач відчув той самий екзистенційний страх перед Механічним Псом або захоплення від марсіанських каналів, які відчував англійський читач середини ХХ століття. Основне питання полягає у тому, як адекватно перенести авторську модель майбутнього з однієї лінгвокультури в іншу, не втративши її ідеологічного та емоційного навантаження.

Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком технологій, що робить пророчі візії Р. Бредбері частиною сучасної об'єктивної реальності. Це потребує переосмислення перекладацьких стратегій: від простої передачі футуристичної термінології до глибинного відтворення лінгвокогнітивної та фоносемантичної структури тексту. Дослідження дозволяє виявити механізми збереження авторського стилю в умовах часової дистанції між написанням твору та його сучасним прочитанням. Адекватний переклад футуристичного світу Бредбері можливий лише за умови збереження синестезії – поєднання технічного терміну зі звуковим та емоційним образом. Якщо перекладач відтворює лише функцію приладу, але втрачає його фонетичне забарвлення (шум, ритм), футуристична картина світу розпадається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтерес до творчості Рея Бредбері у сучасних дослідженнях досить великий, варто згадати про багатовекторні дослідження: роботи американських дослідників Р. Бретнор, К. Вулф, В. Джонсона, К. Еміс, М. Менгелінга, Д. Мууджина, А. Саллівен, В. Тупонса. Так,

автори Р. Еллер, В. Тупонс написали книгу «Рей Бредбері: життя як фантастика» [1]. У ній досліджується історія фантастики у руслі біографічних деталей американського фантаста. Звертає на себе увагу книга особистого біографа Р. Бредбері Сема Уеллера [2] Герої та фантастичні символи у творах Рея Бредбері цікавили українських та зарубіжних дослідників: Л. Бенуаса, З. Василько, Г. Віват, Е. Гаврилюк, Т. Горчак, Т. Заболотна, І. Зеленської, Х. Керлота, О. Лосєва, С. Нестерук, Г. Осадко, О. Пономаренко, О. Смольницької, О. Філіпенко, І. Хижняк, О. Щербань.

Мета статті полягає у комплексному аналізі лінгвокогнітивних, стилістичних та особливо фоносемантичних засобів, за допомогою яких відтворюється футуристична картина світу Рея Бредбері в українських перекладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переклад – це не просто трансляція інформації між мовними системами, а складна міжкультурна комунікація. Найбільші виклики постають перед дослідником саме у художній сфері, що зумовлено унікальною природою літературного твору. На відміну від прагматичних текстів, орієнтованих на логіку та передачу фактів, художня проза апелює до образного мислення. Якщо головною метою логічного тексту є інформування, то художнього – естетичний та емоційний вплив на аудиторію. Відповідно, перекладач має не лише реконструювати зміст, а й зберегти авторську стилістику та емоційну наповненість, відтворюючи складну систему засобів виразності.

Ступінь сприйняття літературного твору аудиторією безпосередньо залежить від майстерності перекладача та його вміння оперувати перекладацьким інструментарієм [3, с. 345]. Задля забезпечення високої якості відтворення художнього тексту застосовуються перекладацькі трансформації. Під ними розуміють специфічні прийоми, що активуються за умов безеквівалентності або невідповідності словникових значень контекстуальним потребам. Відповідно до типології [4], трансформації поділяються на три основні групи:

1. Лексичні: передбачають використання нееквівалентних лексичних засобів (наприклад, транслітерація чи калькування) або зміну обсягу поняття (семантичні заміни: звуження, розширення значення, логічний розвиток).

2. Граматичні.

3. Змішані (лексико-грамматичні).

Перекладач художньої прози виступає посередником, від якого залежить інтерпретація твору новим мовним середовищем. Успішність такої адаптації гарантується використанням трансформацій – методів, що компенсують відсутність прямих міжмовних паралелей [3, с. 345]. Такі операції поділяють на рівні: лексичний, граматичний та інтегрований [4]. Лексичний рівень охоплює як формальні прийоми (калькування, транслітерування), так і змістові перетворення, що базуються на семантичній заміні: конкретизації, генералізації або модуляції (логічному розвитку).

Під граматичними трансформаціями розуміють адаптацію структури висловлювання до норм мови перекладу. Відсутність в українській мові прямих аналогів англійського артикля чи герундія диктує необхідність застосування перекладацьких заміни, перестановок, а також методів аддиції (додавання) чи омісії (вилучення). Більш складними є змішані (лексико-грамматичні) операції, як-от: антонімічний переклад; Компенсація втрачених смислів; Експлікація (розгортання змісту). Цілісне

перетворення (перекладу усього речення для збереження ідіоматичності).

Додаткова складність виникає при перекладі поетичних вкраплень у художній канві. Якщо автор створює власну поезію спеціально для твору, перекладач бере на себе роль поета, стикаючись із низкою специфічних проблем: Основними завданнями при відтворенні віршованих фрагментів є:

1. Реконструкція образної системи та асоціативного ряду, що формують емоційний відгук у читача.

2. Дотримання метричних параметрів (збереження віршового розміру).

3. Відтворення фонічної структури (характеру та схеми римування).

Як зазначає дослідник [3, с. 411], одночасна реалізація усіх трьох аспектів у перекладі є майже недосяжною. Різниця у морфологічній структурі мов (зокрема, середня довжина слова), специфіка наголошування та відмінні естетичні канони змушують перекладача вдаватися до ієрархізації: жертвувати другорядними елементами задля збереження домінантних смислів чи емоційного впливу.

Отже, робота над художнім текстом виходить за межі простої лінгвістичної трансформації. Вона вимагає глибокої культурної емпатії, розуміння ментальних особливостей, етичних орієнтирів та ціннісних кодів іншого народу. Як підкреслює М. Варданян, перекладацький акт передбачає встановлення кореляцій між уже наявною формою вираження в оригіналі та адаптивним потенціалом цільової мови. Перекладач, відштовхуючись від незмінного першоджерела, формує власну інтенцію та мету інтерпретації [5, с. 36.]. У роботі над науковою фантастикою саме ця «відправна точка» нерідко стає джерелом лінгвістичних труднощів. Ключові термінологічні одиниці та новотвори жанру ускладнюють процес переходу від фіксованого повідомлення до його адекватного відтворення іншою мовою.

Окрім експліцитного (явного) змісту, критично важливою є здатність перекладача дешифрувати та відтворювати підтекст твору. Це передбачає глибоке розуміння авторської інтенції – того, який саме меседж прагнув донести письменник і за допомогою яких художніх інструментів він досягав необхідного емоційного впливу.

Одним із найвидатніших представників науково-фантастичного жанру обґрунтовано вважають американського прозаїка Рея Бредбері. Світове визнання прийшло до нього після публікації у 1950 році «Марсіанських хронік» – циклу новел, присвячених темі підкорення Марса. Структурно твір об'єднує 14 оповідань та 12 сполучних нарисів, які в хронологічній послідовності відтворюють етапи людської експансії на Червону планету з січня 1999 по жовтень 2026 року.

Поетика «Марсіанських хронік», як і загалом творчість Бредбері, насичена численними алюзіями та ремінісценціями. Характерними рисами авторського ідіостилу є відсторонена позиція оповідача, глибокий психологізм у висвітленні етичних дилем, високий ступінь образності при мінімалізмі деталей, а також пріоритет художньої експресії над науковою обґрунтованістю подій.

Становлення жанру наукової фантастики у ХХ столітті, що стало наслідком стрімкого технологічного прогресу та освоєння космосу, поставило перед перекладознавством нові виклики. Специфіка перекладацького процесу значно

ускладнилася через масову появу авторських окупасіоналізмів, покликаних описувати футуристичні технології та позаземні форми життя. Створення письменниками цілісних альтернативних світів вимагає від перекладача не лише мовної майстерності, а й здатності до концептуальної адаптації цих інновацій [5].

На основі аналізу твору «451 градус за Фаренгейтом» було виділено основні класи реалій та досліджено варіативність їхнього перекладу українською мовою. Основними підходами до відтворення такої лексики є транскрипція (збереження звукової оболонки слова) та переклад у широкому сенсі. Якщо транскрипція фокусується на графічному наближенні до першоджерела, то перекладацькі трансформації застосовуються тоді, коли контекст або мовні норми вимагають змістової адаптації замість копіювання форми [3].

Систематизація методів відтворення безеквівалентної лексики дозволяє виділити такі стратегії:

1. Лексичні новотвори: повне або часткове калькування, морфологічна адаптація (освоєння) та надання наявним словам нових семантичних значень.

2. Заміна: використання реалії цільової мови замість вихідної.

3. Апроксимація (приблизне відтворення): заміна видового поняття родовим (гіперо-гіпонімія), підбір функціональних еквівалентів, а також дескриптивний переклад (тлумачення/ пояснення).

4. Контекстуальна трансформація.

Застосування цих інструментів дає можливість ґрунтовно дослідити специфіку української рецепції тексту Р. Бредбері «451° за Фаренгейтом». Особливу увагу слід приділити перекладу авторських інновацій та спеціальної термінології, оскільки вони виконують ключову стилістичну роль у межах науково-фантастичного дискурсу та створюють специфічні труднощі для інтерпретації.

Твори Рея Бредбері українською мовою перекладали Олександр Терех, Анатолій Пітик та Катерина Грицайчук (Грицайчук), Андрій Євса, а також перекладачі, зазначені у Вікіпедії, такі як Олег Король, Ольга Короткевич, Євген Крижевич. Анатолій Пітик та Катерина Грицайчук відомі перекладами «Марсіанських хронік» та інших творів, зокрема для видавництва «КСД». На прикладі обраних фрагментів проаналізуємо відтворення українською мовою ключових рис ідіостилу американського фантаста. 1. Художня образність. Саме образність є домікантою поезики Р. Бредбері. Письменник демонструє виртуозне володіння словом, створюючи настільки яскраві, проникливі та експресивні описи, що вони забезпечують ефект повної зануреності реципієнта у вигаданий автором світ. Манера письма Бредбері вирізняється особливою сугестивністю, що дозволяє читачеві легко адаптуватися до футуристичного простору його творів.

And then a long wave of warmth crossed the small town. A flooding sea of hot air; it seemed as if someone had left a bakery door open. The heat pulsed among the cottages and bushes and children. «А тоді довга хвиля тепла прокотилася маленьким містечком. Повінь гарячого повітря; здавалося, хтось відчинив двері пекарні. Тепло пульсувало поміж котеджами, кущами й дітьми». Метафоричність: Автор використовує розгорнуту метафору стихії: «long wave» (довга хвиля) та «flooding sea» (повінь/море, що затоплює).

Перекладач вдало відтворив це через дієслово «прокотилася» та іменник «повінь», що зберігає динаміку образу.

Сенсорні образи (синестезія). Порівняння з «дверима пекарні» (*bakery door*) створює майже фізичне відчуття запаху та жару. Це приклад того, як Бредбері олюднює технічні явища (старт ракети), перетворюючи їх на побутові, зрозумілі образи.

Алітерація та ритм. В оригіналі повтор звуків [w] та [h] (*wave, warmth, hot, heat*) створює ефект дихання або пульсації. В українському перекладі ритм підтримується завдяки вдалому підбору дієслів та переліку (котеджами, кущами й дітьми).

The song was «Beautiful Dreamer». Somewhere else a phonograph, scratchy and faded, was hissing out a record of «Roamin' in the Gloamin'», sung by Harry Lauder. «Лунала нісня «Прекрасний мрійник». Десь у іншому місці фонограф, старий і захриплий, шипів платівкою «Блукаю в сутінках» у виконанні Гаррі Лодера». Цей фрагмент є надзвичайно цікавим для перекладознавчого аналізу з погляду відтворення аллюзій, реалій та ономастопеї.

Для порівняння візьмемо класичний і найбільш поширений переклад Євгена Крижевича. Порівняльний аналіз фонетики та образності.

«The books leapt and danced like roasted birds, their wings fluttering with flaming feathers.» Використання алітерації [l] (плинність вогню) та вибухових приголосних [b], [p], [d], що імітують тріск полум'я та удари паперу об повітря.

«Книжки підстрибували й танули, мов підсмажені птахи, махаючи вогненними крилами-сторінками». Перекладач вдало замінив англійські звуки українською алітерацією на [п]. Це створює ефект «палаючих птахів» (п-п-п).

Бредбері використовує ямбічний ритм (*The books leapt and danced...*), що робить процес спалювання схожим на ритуальний танець. У Крижевича ритм дещо сповільнюється через довші українські слова («підстрибували» замість *leapt*), але це компенсується внутрішньою динамікою дієслів.

Звуконаслідування (Ономастопея): Слово *flapping* (махання крилами) звучить майже як фізичний звук удару крила.

Євген Крижевич використовує «махаючи», що є більш описовим. Проте в інших місцях він вживає «шелестіння», «потріскування», що відновлює акустичний баланс.

В оригіналі є цікавий звук [f] (*fluttering, flaming, feathers*), який імітує шипіння вогню та потік повітря. В українському перекладі звук [п] дає інший ефект – не шипіння, а скоріше різких поштовхів полум'я. Це те, про що ми говорили – техніка, що лякає звуком. *«The Mechanical Hound slept, but did not sleep, lived, but did not live in its gently humming, gently vibrating, softly illuminated kennel...».* Тут звуки [s], [h], [v] створюють ефект низькочастотного гудіння електрики. *«Механічний Пес спав і водночас не спав, жив і водночас не жив у своїй лагідно освітленій будні, що тихо гула й вібривала...»* [6].

Є. Крижевич використовує слова «тихо гула», де сонорні [г, л, н] та губний [в] ідеально відтворюють звук працюючого трансформатора. Тут фонетичний аспект збережено на 100%.

В оповіданні «Буде лагідний дощ» будинок-робот працює в порожнечі. Тут звук – це єдина ознака «життя». *«Tick-tock, seven o'clock, time to get up, time to get up, seven o'clock!».* Домінування вибухового [t] та коротких складів створює звук годинникового механізму, що працює неблаганно.

Олександр Терех: *«Тік-так, сьома година, пора вставати, пора вставати, сьома година!».* Тут перекладачеві пощастило.

Українське «пора вставати» майже ідеально копіює ритм «*time to get up*». Збережено алітерацію на [т], що передає механічність світу [7].

Втрата («шипіння») змія (451 градус за Фаренгейтом). Опис брандспойта, з якого тече гас. Бредбері порівнює його зі змієм. «...with this great python spitting its venomous kerosene upon the world...». Скупчення звуків [s], [sh], [z] створює справжнє змієне сичання (*venomous, kerosene*), а звуки [p] передають плювки (*spitting, upon*). Є. Крижівич: «...цей велетенський пітон вивергав на світ отруйний гас...». Саме тут відбувається «фонетичне згладжування». Слово «вивергав» – дуже сильне за змістом, але воно «гарчає» ([p]), тоді як в оригіналі воно «сичає». Втрачається оцей специфічний звук розпилення рідини, який Бредбері закрив у текст [6].

Українські перекладачі, зокрема Є. Крижівич, часто змушені змінювати конкретні звуки (наприклад, [f] на [п]), але вони зберігають принцип звукопису. Вони шукають в українській мові такі сполучення, які викликають у читача аналогічні асоціації: тріск, гул, шипіння.

Згадка популярної пісні Гаррі Лодера «Roamin' in the Gloamin'» (1911) у розділі про третю експедицію слугує інструментом імерсії читача в атмосферу ретро-епохи, яка дисонує з марсіанським ландшафтом. «Beautiful Dreame». Перекладач використовує дослівний переклад – «Прекрасний мрійник». Це відома пісня Стівена Фостера (XIX ст.), яка у Бредбері виступає символом ностальгії та ілюзорності марсіанського містечка.

«Roamin' in the Gloamin'». Тут ми бачимо передачу фонетичного колориту шотландського діалекту (оригінальна назва пісні Гаррі Лодера). О. Терех обирає шлях семантичного перекладу – «Блукаю в сутінках», що ідеально передає зміст, хоча й втрачає ритмічну гру слів оригіналу. Це приклад функціонального відповідника.

Наступне, що варте уваги – це відтворення звукових образів (Ономатопея та епітети). «Scratchy and faded». В оригіналі це тактильні та зорові епітети («дряпучий та вицвілий»), які описують звук. Перекладач використовує адаптацію, замінюючи їх на більш природні для українського опису звуку слова – «старий і захриплий». Це посилює антропоморфність фонографа. «Hissing out» перекладено як «шипів». Це прямий звуконаслідувальний відповідник, який зберігає ефект «неживого» або зіпсованого звуку, що додає атмосфері тривожності. Музичні алюзії створюють у Бредбері ефект «ретро-футуризму». Перекладачеві важливо було зберегти імена виконавців (Гаррі Лодер) як антропоніми-реалії, що прив'язують фантастичний сюжет до конкретної земної культури початку ХХ століття.

Художній фокус Бредбері зосереджений на смислового наповненні та психологізмі, через що зовнішня атрибутика та детальний опис зовнішності героїв відіграють мінімальну роль. Така стратегія дозволяє змістити акцент із форми на внутрішній зміст твору. «Her eyes were sharp yellow, her skin was soft brown, she was thin and quick as an insect. Her voice was metallic and sharp».

«Очі в неї були яскраво-жовті, шкіра – ніжно-брунатна; сама вона була тонка й швидка, мов комаха. Голос мала металевий і різкий».

Зовнішність марсіанки описується за допомогою коротких простих речень. Автор не вдається до подробиць, фіксуючи лише ті риси, що помітні з першого погляду. Для відтворення

аналогічного ефекту перекладач використовує називні речення. Цей фрагмент ілюструє майстерність Бредбері у створенні екзотичного образу через поєднання антропоморфних та натуралістичних рис. Для перекладача тут важливо було зберегти баланс між естетикою та «чужістю» марсіанки. Автор використовує колірну палітру та епітети. «Sharp yellow». В оригіналі *sharp* (гострий) стосується інтенсивності кольору. Перекладач обирає варіант «яскраво-жовті», що передає насиченість, хоча дещо втрачає відтінок «колючості» погляду. «Soft brown». Перекладено як «ніжно-брунатна». Використання слова «брунатна» замість звичайного «коричнева» додає тексту вишуканості та літературного стилю, що відповідає поетичній прозі Бредбері. У перекладі використано порівняння. «Thin and quick as an insect»: Порівняння з комахою («тонка й швидка, мов комаха») є ключовим. Це підкреслює нелюдську природу персонажа. Перекладач зберіг лаконічність структури, що передає динаміку образу. Метафоричність звуку відтворена у словосполученні «Metallic and sharp»: Голос описується через синестезію (звук сприймається як метал). Українське «металевий і різкий» повністю еквівалентне оригіналу. Це створює звуковий контраст із «ніжною» шкірою, підкреслюючи складну натуру марсіанки.

«You think not? We Earth Men have a talent for ruining big, beautiful things. The only reason we didn't set up hot-dog stands in the midst of the Egyptian temple of Karnak is because it was out of the way and served no large commercial purpose. And Egypt is a small part of Earth. But here, this whole thing is ancient and different, and we have to set down somewhere and start fouling it up». «Гадаєте, ні? У нас, землян, є хист руйнувати все величне й прекрасне. Ми не понатикали яток із гарячими сосисками посеред Карнакського храму в Єгипті лише тому, що він стоїть на відшибі й не обіцяє великого зиску. Та й Єгипет – лише невелика частка Землі. А тут усе навколо – прадавнє й інакше. І нам треба десь приземлитися й почати все паскудити».

Цей уривок походить із розділу «June 2001: And the Moon Be Still as Bright» (Червень 2001: І все-таки промені місячні сяють) роману «The Martian Chronicles». Ці слова належать археологу Джеффу Спендеру, який стає «совістю» експедиції. Український переклад (Олександр Терех) [7].

«Гадаєте, ні? У нас, землян, є хист руйнувати все величне й прекрасне. Ми не понатикали яток із гарячими сосисками посеред Карнакського храму в Єгипті лише тому, що він стоїть на відшибі й не обіцяє великого зиску. Та й Єгипет – лише невелика частка Землі. А тут усе навколо – прадавнє й інакше. І нам треба десь приземлитися й почати все паскудити».

Згаданий фрагмент є класичним прикладом соціально-критичного дискурсу у творчості Бредбері. О. Терехові було важливо передати гіркий сарказм та зіткнення високої культури з низьким споживацтвом. «Hot-dog stands». В оригіналі це символ американської мас-культури. Перекладач адаптує це як «ятки із гарячими сосисками». Безумовно вдале рішення, оскільки пряме запозичення «хот-дог» у 1960-х роках (коли створювався переклад) могло бути незрозумілим або звучати надто чужо. «Temple of Karnak». Назва Карнакського храму збережена як історико-культурна реалія, що створює контраст між марсіанською античністю та земною історією. «Talent for ruining» перекладено як «хист руйнувати». Слово «хист» додає іронічного забарвлення – зазвичай це слово вживають для позитивних здібностей, тому тут воно підкреслює деструк-

тивну природу людства. «*Fouling it up*» Бредбері використовує розмовне, дещо грубе дієслово. Перекладач влучно обирає українське «паскудити», що ідеально передає зневагу Спендера до споживацького ставлення землян до Марса.

Весь уривок побудований на протиставленні «*big, beautiful things*» (все величне й прекрасне) vs «*large commercial purpose*» (великий зиск). Перекладач зберіг цю опозицію, використовуючи книжну лексику для високих понять та розмовно-побутову – для опису комерції. Запропонований приклад ілюструє, як Бредбері через мову персонажа висловлює свою філософську позицію. У перекладі важливо було зберегти не лише зміст, а й тональність – поєднання розпачу та презирства.

Для посилення експресивності Бредбері використовує в оригіналі довгі, деталізовані речення, структуру яких було дбайливо збережено в перекладі. Особливої уваги заслуговує адаптація вислову «*fouling it up*»: переклад «опоганювати цей світ» (або «паскудити») якнайкраще передає зневажливе ставлення персонажа до експансії людства, оскільки слово містить необхідний емоційний заряд.

Поетичні інклюзії в структурі роману слугують своєрідними настроєвими індикаторами. Бредбері інтегрує у текст відомі поезії, що не належать його перу, створюючи інтертекстуальне тло. Яскравим прикладом є вірш Сари Тісдейл «*There Will Come Soft Rains*», назва якого стала заголовком одного з найпронизливіших розділів хронік.

Підсумовуючи, зазначимо, що робота з науково-фантастичним текстом вимагає від перекладача віртуозного застосування різноманітних технічних прийомів. Специфіка стилю Рея Бредбері полягає в особливій ролі підтексту та психологічній насиченості образів. Головна складність полягає не лише у мовному перекладі, а й у вмінні розкрити приховані філософські пласти, які формують концептуальне ядро його романів. Повне відтворення всіх смислових і образних нюансів іноді поступається принципу комунікативної прагматики. Перекладач виступає медіатором, який оцінює когнітивні можливості читача сприйняти автентичні особливості тексту. Головна складність полягає у дотриманні балансу: збереженні авторської манери письма та передачі ключового концепту твору, що дозволяє досягти запланованого автором впливу на нову аудиторію.

Література:

1. Bradbury R. *Fahrenheit 451*. New York City : Random House Publishing Group, 1953.
2. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. London ; New York : Routledge, 2016.
3. Гентцель О. Аспекти культурного перекладу літературних текстів. Київ : Академвидав, 2018.
4. Степаненко Н. *Основи теорії перекладу*. Київ : Либідь, 2010.
5. Відтворення реалій в українському перекладі на матеріалі літературної творчості Рея Бредбері : (pdf). URL: https://www.researchgate.net/publication/377028125_VIDTVORENNA_REALIJ_V_UKRAINSKOMU_PEREKLADI_NA_MATERIALI_LITERATURNOI_TVORCOSTI_REA_BREDBERI (дата звернення: 30.01.2026).
6. Варданян М. Актуальні проблеми світового перекладознавства : посібник для самостійної роботи. Кривий Ріг, 2022. 144 с.
7. Бредбері Р. Марсіанські хроніки / пер. з англ. С. Крижевича. Київ : Дніпро, 1988. С. 195–324.
8. Бредбері Р. Марсіанські хроніки : повість / пер. з англ. О. Тереха. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2024. 296 с.

9. Нестеренко В. «451 градус за Фаренгейтом» Рея Бредбері. Київ : Дніпро, 2000.
10. Полякова О. *Процес перекладу: теорія і практика*. Київ : Видавництво Університету імені Тараса Шевченка, 2005.
11. Zabolotna T. *Ways of creating neologisms in ray Bradbury's novels "Fahrenheit 451" and "the martian chronicles"*. 2024. DOI: 10.30525/978-9934-26-425-2-3.
12. Рей Бредбері – про ставлення до життя : інтерв'ю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xPI6NOgohMs> (дата звернення: 30.01.2026).
13. Карабан В. І. *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
14. Кияшко В. А. Вивчення стилістичних особливостей творів Рея Бредбері на прикладі оповідання «Співай тіло механічне». *Молодий учений*. 2017. № 30. С. 88–90.
15. Bradbury R. *Fahrenheit 451*. London : HarperCollins Publishers, 2008. 227 p.

Zabolotna T., Savchuk V. **Reproduction of the futuristic worldview: translation aspect (based on the works by R. Bradbury)**

Summary. The article is devoted to the study of linguo-cognitive, translation-oriented, and phonetic features of rendering the futuristic worldview in Ukrainian translations of Ray Bradbury's works. The relevance of the research is determined by the necessity of a profound analysis of translation strategies in science fiction literature, where the author's imagination shapes a unique conceptual space that requires not only linguistic precision but also the preservation of the specific «retro-futuristic» atmosphere.

The study establishes that Ray Bradbury's futuristic worldview is based on a synthesis of technological progress and profound humanism. Based on the novel *Fahrenheit 451* and the collection *The Martian Chronicles*, the key components of this world model are analyzed: futuronims, anthropomorphized descriptions of technology, and metaphorical constructions. Particular attention is paid to translation transformations used to convey the author's neologisms, such as «Seashells», «The Mechanical Hound», or «The Thimble Radios».

The author concludes that the primary challenge for a translator lies in recreating Bradbury's technical world. The analysis demonstrates that the most effective strategies are semantic modulation and stylistic compensation, which allow for the preservation of the original's poetic language without losing the terminological clarity of the fictional future. It is proven that the translation of futuristic imagery requires the translator to consider the connotative meaning of words, as technology in Bradbury's works often serves as a symbol of alienation or a latent threat.

A separate section of the article is dedicated to the reproduction of the sensory and color palette of the future. It is established that translators frequently resort to lexical additions to convey specific «metallic» or «glassy» characteristics of the futuristic landscape, which is critical for a holistic perception of the text by the Ukrainian reader. Special attention is given to the phonosemantic analysis of the text, as Bradbury's futuristic worldview is synesthetic. The methods of reproducing the author's soundscape (alliteration and onomatopoeia) are investigated, as they model the acoustic environment of the future – ranging from the sterile rustle of automated systems to an ominous mechanical buzzing. It is revealed

that preserving the phonetic pattern of the original is key to conveying emotional tension and the sensory persuasiveness of the artistic space.

Key words: translation strategies, futuronyms, science fiction, anthropomorphism, linguo-cognitive aspect, transformation, onomatopoeia, alliteration, assonance.

Дата першого надходження статті до
видання: 13.02.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 11.03.2026

Дата публікації (оприлюднення)
статті: 29.04.2026